

OKRUHY OTÁZEK K MAGISTERSKÉ STÁTNÍ ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠCE Z UČITELSTVÍ ZEMĚPISU PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Okruhy otázek státní závěrečné zkoušky z předmětu zeměpis se skládají ze dvou částí, které odpovídají skladbě předmětů studia. Okruhů je celkem 20 – každý okruh obsahuje otázku A a B.

A. Okruhy z didaktiky geografie

B. Tematické okruhy z geografie (tento okruh zahrnuje prezentaci odborného obsahu otázky včetně kurikulárních souvislostí).

U otázek 3 a 8 si student losuje jeden z desíti makroregionů (podle Anděl et al., 2019).

U otázek 9 a 11 si student losuje jeden z regionů Evropy (podle Anděl et al., 2019).

Otázka 7B je praktická – vytvořte v GIS libovolnou tematickou mapu. Studující může využít svůj počítač či využít počítač v učebně.

Relativní otevřenost otázek dává studentům prostor zapojit svoji kreativitu a představit vlastní pojetí výuky zeměpisu na základní škole. Po vylosování okruhu je možné příklady a modelové regiony konzultovat se členy zkušební komise. **V rozpravě k okruhům očekáváme:**

1. Zdůvodnění významu geografie pro řešení dané problematiky a pro chápání dnešního světa.
2. Prokázání schopnosti implementovat odborně zaměřené okruhy do výuky zeměpisu na základní škole s ohledem na požadavek progresu ve výuce od 6. do 9. ročníku a vzhledem k návaznosti učiva 1. stupně a SŠ.
3. Aplikaci příkladů z regionální geografie na různé hierarchické úrovni.
4. Utváření příležitostí k rozvíjení mapových a geoinformačních dovedností u žáků.

Příprava i odpovědi probíhají s využitím vlastního **atlasu** (povolené atlasy jsou atlasy od nakladatelství Kartografie Praha), **digitálních zdrojů dat** a vlastního **portfolia**. Studující tím prokazují dovednost pracovat s materiály, které samostatně vypracovali v průběhu studia.

Studující na úvod komisi představí:

1. Stručnou osnovu otázky, kde vymezí odborný obsah a jeho strukturu.
2. Seznam literatury použité při studiu.
3. Seznam map a pokladů z vlastního portfolia.

K úspěšnému vykonání státní závěrečné zkoušky je třeba zodpovědět obě části otázky s hodnocením “prospěl/a” nebo “prospěl/a výborně”. **Hodnocena je:**

věcná správnost: studující prokáže základní znalost souvisejících vědních oborů, vč. odborné terminologie; vyjádření studujícího jsou podložena studiem odborné literatury a zkušenostmi z odborné výuky i z praxe; při zodpovídání otázky pracuje s atlasem a vlastním portfoliem;

profesní dovednosti: studující aktivně aplikuje své znalosti do výuky zeměpisu dle zadání; s využitím vlastního portfolia a s oporou o *Standard kvality profesních kompetencí studenta* prokáže učitelskou způsobilost;

ústní projev: studující výstižně a věcně správně odpovídá na položené otázky, drží se zadání; formuluje klíčové myšlenky souvisle a uspořádaně; vede dialog se členy komise; vyjadřuje se kultivovaně s ohledem na skutečnost, že bude vykonávat profesi učitele.

V případě integrované státní závěrečné zkoušky v plánu **maior** jsou uvedené otázky ze zeměpisu integrovány s [otázkami z pedagogiky a psychologie](#).

Časový průběh zkoušky (**plán maior**): 30 minut příprava na všechny okruhy, 30 minut na odpovědi.

Na katedře geografie preferujeme tzv. **měkkou integraci**, kdy si studující losuje jeden okruh z geografie a jeden z pedagogiky a psychologie. Studující si volí způsob integrace, která může spočívat v propojení otázek z PED-PSY modulu a oboru geografie. Pokud není měkká integrace otázek možná nebo vhodná, lze zodpovídat také každou otázku zvlášť bez integrace. Pokud to kombinace vylosovaných otázek umožňuje, komise nabádá studujícího doplňujícími otázkami k integraci.

Během zkoušky studující pracuje s atlasy, portfoliem z geografie i portfoliovými úkoly z pedagogiky a psychologie a uvádí příklady z vlastní pedagogické praxe.

Časový průběh zkoušky (**plán minor**): 20 minut příprava na oba okruhy, 20 minut na odpovědi.

Otázky jsou platné od 1. 9. 2025, s aplikací od jarního semestru 2026.

Číslo	Okruh k odborné rozpravě	Literatura ¹
1	A. Zhodnoťte pojetí a strukturu geografických vzdělávacích obsahů v kurikulárních dokumentech: RVP ZV, Mezinárodní charty geografického vzdělávání, Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+.	RVP ZV (2025), <i>International Charter on Geographical Education</i> (2016), Strategie 2030+, Řezníčková (2015, s. 260–270)
	B. U vylosovaného kraje Česka popište jeho přírodní podmínky a jejich vliv na rozmístění obyvatelstva a ekonomických aktivit.	<i>Dnešní svět – Česko, 2018/2019</i> (5–6)
2	A. Vysvětlete, v čem spočívá geografické myšlení. Na příkladu vybraného tematického celku učiva prokažte, jak geografické myšlení žáků rozvíjíte v praxi.	Lambert (2017), Spurná (2024), RVP ZV (2025)
	B. Popište výhody a nevýhody vyplývající z geografické polohy, tvaru a velikosti Česka, stručně popište územní vývoj dnešního Česka.	<i>Dnešní svět – Česko, 2018/2019</i> (5–6); <i>Česká republika: školní atlas pro ZŠ a víceletá gymnázia</i> (202x)
3	A. Na příkladu vybraného tematického celku učiva vysvětlete možnosti využití vizuálií ve výuce geografie a specifika práce s nimi.	Trahorsch (2022, s. 13–48), Dolan (2020, s. 147–180)
	B. Vymezte a charakterizujte vylosovaný makroregion. U vámi vybraného modelového státu v makroregionu popište jeho přírodní podmínky a jejich vliv na rozmístění obyvatelstva, ekonomických aktivit a politický vývoj.	Anděl et al. (2019)
4	A. Na příkladu vybraného tematického celku učiva vysvětlete teorii i praktické možnosti rozvoje mapových a geoinformačních dovedností ve výuce.	Mísařová et al. (2021), Hanus et al. (2020)
	B. Na konkrétních příkladech vysvětlete různé přístupy k vymezení makroregionů světa.	Anděl et al. (2019)

¹ Všechny tituly jsou dostupné ve studovně PdF MU nebo v e-zdrojích.

5	A. Na příkladu vybraného tematického celku učiva vysvětlíte požadavek progresu a návaznosti v geografickém vzdělávání.	Taylor (2017)
	B. Vysvětlíte pojem krajina. Uvedte definice krajiny, popište prvky a složky krajiny, jejich vzájemné vztahy, diferenační faktory. Popište, jaké typy evropských krajin se nachází v Česku.	Kolejka (2014)
6	A. Vysvětlíte, v čem spočívá koncept udržitelnosti a na příkladu vybraného tematického celku učiva prokažte možnosti integrace udržitelnosti do výuky geografie.	Morgan (2017), <i>Cíle udržitelného rozvoje</i> (2015)
	B. Zdůvodněte na modelovém regionu Česka vliv člověka na krajinu a životní prostředí.	Kolejka (2014); CENIA (n.d.)
7	A. Na příkladu vybraného tematického celku učiva vysvětlíte teorii i praktické možnosti využití globálního rozvojového vzdělávání ve výuce geografie.	<i>Strategie GRV 2018–2030</i> (2019); <i>Education for sustainable development goals: Learning objectives</i> (2017)
	B. <u>Praktická otázka:</u> Vytvořte v GIS libovolnou tematickou mapu pro zvolený region Česka a průběžně komentujte její tvorbu. Zobrazená data vhodně interpretujte. Charakterizujte možnosti využití vytvořené mapy ve výuce geografie.	Individuální výběr zdrojů
8	A. Na příkladu vybraného tematického celku učiva vysvětlíte teorii i praktické možnosti začlenění konceptu místa a místně zakotveného učení do výuky geografie.	Freeman & Morgan (2017), Spurná (2024)
	B. Vymeďte a charakterizujte vylosovaný makroregion. U vámi vybraného modelového státu v makroregionu popište jeho přírodní podmínky a jejich vliv na rozmístění obyvatelstva, ekonomických aktivit a politický vývoj.	Anděl et al. (2019)
9	A. Na příkladu vybraného tematického celku učiva vysvětlíte teorii i praktické možnosti využití různých metod kritického myšlení ve výuce geografie.	Bustin (2017), Siegllová (2019), Steele (c1997)
	B. Vymeďte vylosovaný region Evropy. U vybraného modelového státu popište jeho přírodní podmínky a jejich vliv na rozmístění obyvatelstva, ekonomických aktivit a politický vývoj.	Anděl et al. (2019)
10	A. Na příkladu vybraného tematického celku učiva vysvětlíte teorii i praktické možnosti inkluze a diferenciaci v geografickém vzdělávání.	Hughes & McDuff (2019), Ferretti (2017)
	B. Vymeďte polární oblasti a srovnajte Arktidu a Antarktidu s ohledem na jejich specifika (příroda, ekonomika, objevování, aktuální politické souvislosti) a budoucí využívání zdrojů.	Böhm (2019)
11	A. Vysvětlíte systém organizace geografické olympiády, specifikujte možnosti přípravy učitele a žáka na soutěž, popište konkrétní postup přípravy školního kola.	Krtičková & Jelen (2021), www.geografickaolympiada.cz
	B. Vymeďte vylosovaný region Evropy. U vybraného modelového státu popište jeho přírodní podmínky a jejich vliv na rozmístění obyvatelstva, ekonomických aktivit a politický vývoj.	Anděl et al. (2019)

12	A. Na příkladu vybraného tematického celku učiva vysvětlíte teorii i praktické možnosti využití Bloomovy taxonomie kognitivních cílů ve výuce geografie.	Rawlings Smith (2017, s. 267–270), Ferretti (2017, s. 169–173), Krathwohl (2002), Pickard (2007).
	B. Praktická otázka: S využitím portfolia představte pět textů (povinně po jednom: vědecký, popularizační, zpravodajský, a další 2 volitelné z jakéhokoliv relevantního zdroje) reagujících na aktuální dění ve světě a obhajte možnosti jejich využití ve výuce geografie.	Individuální výběr zdrojů
13	A. Na příkladu vybraného tematického celku učiva vysvětlíte teorii i praktické možnosti hodnocení žáků ve výuce geografie.	Weeden (2017), Dylan (2020)
	B. Na příkladu ze socioekonomické geografie vysvětlíte vliv globalizace na život člověka v různých regionech.	Lambert (2021, s. 162–163)
14	A. Na příkladu vybraného tematického celku učiva vysvětlíte teorii i praktické možnosti využití terénní výuky v geografickém vzdělávání.	Svobodová et al. (2019, s. 9–14); Widdowson (2017)
	B. Na příkladu z místa bydliště doložte, jaké nástroje a metody má geografie k analýze a řešení vybraných problémů.	Gomez & Jones (2010)
15	A. Představte zdroje s jejichž využitím je možné připravovat výuku geografie, charakterizujte jejich obsah, zhodnoťte jejich kvalitu a navrhněte vybraná kritéria pro jejich hodnocení.	Rayner (2017)
	B. Doložte na příkladu, jak může rozdílný přístup k přírodním zdrojům vést ke konfliktům. Vysvětlíte, jak toto téma zakomponujete do výuky geografie.	Individuální výběr zdrojů
16	A. Na příkladu vybraného tematického celku učiva vysvětlíte teorii i praktické možnosti začlenění badatelsky orientované výuky v hodinách geografie.	Roberts (2017), https://badatele.cz/
	B. S využitím portfolia představte geografickou charakteristiku Jedovnicka.	Hofmann et al. (202x)
17	A. Na příkladu vybraného tematického celku učiva vysvětlíte teorii i praktické možnosti využití informačních a geoinformačních technologií ve výuce geografie.	Fargher (2017), Mísařová et al. (2021)
	B. Praktická otázka: Představte s využitím PC na konkrétních příkladech zdroje využitelné ve výuce globálních rozvojových a environmentálních témat.	Individuální výběr zdrojů
18	A. Na příkladu konkrétních výzkumů charakterizujte možnosti využití výsledků výzkumu v geografickém vzdělávání pro plánování, realizaci a hodnocení výuky geografie.	Puttick (2017), Forster & Eperjesi (2021), Ellederová (2017), Armstrong, Dopp, & Welsh, (2020)
	B. Charakterizujte pojem megatrend a objasněte jeho význam v kontextu geografického vzdělávání. Na konkrétním příkladu megatrendu analyzujte jeho projevy a dopady v přírodní nebo společenské sféře Česka.	https://www.megatrendy.cz/

19	A. S oporou Standardu kvality profesních kompetencí studenta učitelství charakterizujte klíčové dovednosti učitele geografie a představte možnosti dalšího vzdělávání učitelů geografie.	Hill & Jones (2017), Kratochvílová et al. (2020)
	B. Praktická otázka: S využitím PC představte na konkrétních příkladech digitální zdroje dat na úrovni Česka a jejich využití pro hodnocení stavu a změn v krajině.	Individuální výběr zdrojů
20	A. Vysvětlete, v čem spočívá klimatické vzdělávání. Na příkladu vybraného tematického celku učiva prokažte možnosti integrace klimatického vzdělávání do výuky geografie.	Daniš (2021), https://klima.clovekvtisni.cz/vzdelavani
	B. Charakterizujte aktuální pozici Česka ve světových integračních seskupeních na pozadí historického vývoje.	<i>Dnešní svět – Česko, 2018/2019(5–6), Česká republika: školní atlas pro ZŠ a víceletá gymnázia (202x)</i>

Seznam literatury:

- Anděl, J., Bičík, I., & Bláha, J. (2019). *Makroregiony světa: nová regionální geografie*. Karolinum.
- Armstrong, M., Dopp, C., & Welsh, J. (2020). *Design-Based Research. The Students' Guide to Learning Design and Research*. https://edtechbooks.org/studentguide/design-based_research
- Böhm, D. (2019). *A jako Antarktida: pohled z druhé strany*. Labyrint.
- Bustin, R. (2017). Teaching a good geography lesson. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 134–149). GA.
- Butt, G. (2019). Bridging the divide between school and university geography – ‘mind the gap!’ In H. Walkington, J. Hill, & S. Dyer (Eds.), *Handbook for teaching and learning in geography* (s. 31–45). Edward Elgar Publishing.
- CENIA (n.d.). *Zpráva o životním prostředí ČR*. <https://www.cenia.cz/publikace/zpravy-o-zp/>
- Cíle udržitelného rozvoje* (2015). <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/>
- Daniš, P. (2021). *Klima se mění a co my?* MŠMT.
- Dnešní svět – Česko, 2018/2019 (5–6)*.
- Dolan, A. M. (2020). *Powerful Primary Geography. A Toolkit for 21st-Century Learning*. (s. 147-180). Routledge, London.
- Dylan, W. (2020). *Zavádění formativního hodnocení : praktické techniky pro základní a střední školy*. Praha: Čtení pomáhá : EDUKAČNÍ LABORATOŘ.
- Education for sustainable development goals: Learning objectives* (2017). UNESCO. unesdoc.unesco.org/in/rest/annotationSVC/DownloadWatermarkedAttachment/attach_import_82603519-4d73-431c-9324-8e0dcc1b6b1e?_=247444eng.pdf&to=68&from=1
- Ellederová, E. (2017). Konstruktivní výzkum ve vzdělávání. <https://dspace.vut.cz/items/7f1cf861-7a9e-4f0a-9ad1-b09ab787a490>
- Fargher, M. (2017). GIS and other geospatial technologies. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 244–259). GA.
- Ferretti, J. (2017). Differentiation. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 166–181). GA.
- Forster, C., & Eperjesi, R. (2021). *Action research for student teachers*. SAGE Publications
- Freeman, D., & Morgan, A. (2017). Place and locational knowledge. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 260–275). GA.
- Geografická olympiáda*. www.geografickaolympiada.cz
- Gomez, B., & Jones III, J. P. (Eds.). (2010). *Research methods in geography: A critical introduction* (Vol. 6). John Wiley & Sons.
- Hanus, M., Havelková, L., Kocová, T., Bernhäuserová, V., Štolcová, K., Fenclová, K., & Zýma, M. (2020). Práce s mapou ve výuce. PŘF UK. http://mapovedovednosti.cz/docs/metodika_mapovedovednosti.pdf
- Hill, J. & Jones (2017). Professional development. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 278–291). GA.

- Hofmann, E., Svobodová, H., & Knecht, P. (Eds.). (202x). *ZE0154 Integrovaná terénní výuka – Jedovnice. Pracovní listy a studijní materiály*. Katedra geografie Pdf MU.
- Hughes, A., & McDuff, N. (2019). Inclusive teaching and learning practices in geography. In H. Walkington, J. Hill, & S. Dyer (Eds.), *Handbook for teaching and learning in geography* (s. 168–182). Edward Elgar Publishing.
- International Charter on Geographical Education* (2016). CGE. <http://www.igu-cge.org/charters/>
- Kolejka, J. (2014). *Nauka o krajině: pro studující geografie magisterských učitelských oborů*. Masarykova univerzita.
- Krathwohl, D. R. (2002). *A Revision of Bloom's Taxonomy: An Overview, Theory Into Practice*, 41(4), 212–218.
- Kratochvílová, J., & Svojanovský, P. (2020). *Standard kvality profesních kompetencí studenta učitelství*. Brno: Masarykova univerzita, 2020. ISBN 978-80-210-9581-6. <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1624>
- Krtičková, K., & Jelen, J. (2021). Jak na školní kolo zeměpisné olympiády? *Geografické rozhledy*, 31(1), 36–37.
- Lambert, D. (2017). Thinking geographically. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 20–29). GA.
- Lambert, D. (2021). *Spolu to zvládneme: zeměpis*. Slovart.
- Megatrendy a velké společenské výzvy*. <https://www.megatrendy.cz/>
- Mísařová, D., Svobodová, H., Mašterová, V., Durna, R., Hercík, J., Šimáček, P., Švédová, H., & Kubíček, P. (2021). *Koncepce rozvoje geoinformačních dovedností ve výuce na základních a středních školách*. Masarykova univerzita. <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/2145>
- MMR (n.d.). *Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+*. <https://mmr.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/regionalni-rozvoj/strategie-regionalniho-rozvoje-cr-2021>
- Morgan (2017). Teaching geography for sustainability. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 92–105). GA.
- Pickard, M. J. (2007). *The new Bloom's taxonomy: An overview for family and consumer sciences*. Journal of Family and Consumer Sciences Education, 25(1).
- Puttick, S. (2017). Researching geography education. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 292–305). GA.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. (2025). MŠMT.
- Rawlings Smith, E. (2017). Post-16 geography. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 260–275). GA.
- Rayner, D. (2017). Resources. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 150–165). GA.
- Roberts, M. (2017). Planning for inquiry. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 150–165). GA.
- Řezníčková, D. (2015). Didaktika geografie: proměny identity oboru. In I. Stuchlíková, T. Janík (Eds.), *Oborové didaktiky: vývoj, stav, perspektivy* (259–288). Masarykova univerzita.
- Sieglová, D. (2019). *Konec školní nudy - Didaktické metody pro 21. Století*. Grada.
- Spurná, M. (2024). *Atlas didaktiky geografie v profesní přípravě učitelů a učitelek*. 1. vyd. Brno: MUNIPRESS. 60 s. ISBN 978-80-280-0646-4. <https://dx.doi.org/10.5817/CZ.MUNI.M280-0646-2024>
- Steele, J. L. (c1997). Čtením a psaním ke kritickému myšlení: (vymezení pojmu a rámce E-U-R) (Příručka I, Co je kritické myšlení). Kritické myšlení.
- Steele, J. L. (c1997). Čtením a psaním ke kritickému myšlení (Příručka II, Rozvíjíme kritické myšlení). Kritické myšlení.
- Strategie GRV 2018–2030* (2019). MZV. https://www.mzv.cz/file/3418207/Strategie_GRV_2018_2030.pdf
- Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+*. <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>
- Svobodová, H., Mísařová, D., Durna, R., Češková, T., & Hofmann, E. (2019). *Koncepce terénní výuky pro základní školy. Na příkladu námětů pro krátkodobou a střednědobou terénní výuku vlastivědného a zeměpisného učiva*. (2019). Masarykova univerzita. <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1238>
- Taylor, L. (2017). Progression. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 40–47). GA.
- Trahorsch, P. (2022). *Vizuálie v učebnicích geografie: analýza a vliv na dětská pojetí*. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně. ISBN 978-80-7561-353-0.
- Weeden, P. (2017). Assessing geography. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 182–197). GA.
- Widdowson, J. (2017). Fieldwork. In M. Jones (Ed.), *The handbook of secondary geography* (s. 228–243). GA.